

Livsmedelsbranschen i centrum

Från en nedgång under 1970 och 1971 vänder sig nu utvecklingen. Fusionerna minskar inte längre. Bedömningen görs av civilekonom Siv Gustafsson, Industriens Utredningsinstitut, utifrån årets preliminära siffror. Andelen självständiga företag på mindre orter har minskat. Allt fler beslut fattas inom Stockholmsregionen, visar en intressant regional analys av materialet.

Under hela 60-talet ökade antalet fusioner år från år med undantag för en nedgång under 1967. Både 1970 och 1971 noterades minskat antal fusioner. Nu ser det ut som om en ökning åter kommer att inträffa.

Det material som för närvarande finns till hands tyder på att siffran för 1972 kommer att hamna i närheten av 1971 års siffra – dock lägre än 1969 och 1970. Tabell 1 visar årets preliminära siffror. De har tagits fram genom kontinuerlig pressbevakning samt komplettering via Hagbarth & Sons sammanställning över köp och försäljning av företag, en källa som täcker även landsortspressen.

Antalet fusioner 1972 med enbart svenska företag inblandade beräknas idag till 143 stycken, men kommer troligen att närma sig 200 då slutliga siffror föreligger. Hagbarth & Sons sammanställning har hittills kommit ut bara för första halvåret 1972 och ur denna publikation har hälften av de 143 fusionerna hämtats. För att siffrorna skall bli slutliga måste de också justeras med information från de börsnoterade företagens förvaltningsberättelser.

Materialet tyder på att fusionsaktiviteten inom verkstadsindustrin åter kommit igång. Och eftersom verkstadsindustrin utgör nära

hälften av hela industrin bör också fusionerna där – om de skulle vara jämnt fördelade över branscherna – uppgå till ungefär hälften. Detta visar sig vara fallet i det hittills tillgängliga materialet för 1972. Tumregeln gällde för 60-talet som genomsnitt, men inte under 1970 och 1971, då verkstadsindustrins andel var lägre.

1972 års största fusion var självklart Electrolux' köp av Facit. Det var också den enda fusionen mellan två hela börsnoterade företag.

Textil- och konfektions-

industrin fusionerade kraftigt under 1971 – Sweteco var största fusionen. Nu har det varit livsmedelsbranschens tur. Pripps köpte Topbryggerierna och Tingsryds Bryggeri. Trollhätteglass, Strands och GB-Glace gick samman. Slots-Industrier i Uppsala köptes av engelska Cadbury Schweppes Ltd och Felix såldes till likaledes engelska Cavenham Ltd.

Också andelen internationella fusioner ökade under 1972. De utgjorde enligt slutliga siffror 14 procent av totala antalet fusioner 1971. Nu var siffran 20 procent.

Det sägs ibland att beslutsfattarna inom näringslivet koncentreras till storstäderna. Därför är det av intresse att studera fusionernas regionala fördelning.

För varje fusion registrerades köparföretagets och

Ökad fusionsaktivitet 1972 noterar civilekonom Siv Gustafsson, IUI.

säljarföretagets regionstillhörighet. Fusionerna har sedan så långt möjligt fördelats på regioner för att se om köparföretagets regionala fördelning skiljer sig från säljarföretagets. Om landsortsföretag köps upp av företag i storstäderna kan detta få till följd att en större andel av besluten kommer att fattas i storstadsregionerna. Huvudkontoren ligger ju där. Men därmed behöver inte

Tabell 1.

Fusioner 1)				Samgåenden 1972 (prel. siffror)						
Slutliga siffror 1971	SPK:s siffror 1971	Preliminära siffror 1972	Preliminära siffror 1972	Fusioner				Samarbetsavtal		Summa
				*)A	*)B	*)C	*)D	*)E	*)F	
1	1	2		2		1			1	4
60	50	60		35	25	19	4	8	27	118
21	11	8		7	1			1		9
37	16	20		15	5	2	1	1	2	26
9	7	7		4	3			1	2	10
18	18	22		20	2	1	2	3	3	31
26	19	14		10	4	1		1	3	19
15	20	4			4	5	4	4	9	26
7	18	6		3	3					6
194	160	143		96	47	29	11	19	47	249

1) Fullständiga samt partiella. Ej internationella, enbart A + B

Stockholmsföretag köper mest

industriproduktionens regionala fördelning komma att påverkas. Om fusionernas regionala fördelning vore densamma som industriproduktionens fördelning skulle beslutsstrukturen inte heller påverkas.

Av de 132 köparföretagen ligger 35 i Stockholm, visar resultatet i tabell 2. Andelen företag som köpt andra företag är alltså större i Stockholm än vad som motsvarar regionens andel av industrisysselsättningen – den sista kolumnen visar ju att Stockholms siffra är 14 procent av den totala industrisysselsättningen. Antalet *sålda* företag uppgår däremot till den förväntade andelen.

För Göteborg och Malmö finns inte denna skillnad mellan köpar- och säljarföretag. Enligt materialet finns alltså ingen tendens till koncentration av besluten till dessa regioner. Säljar- och köparandel motsvarar regionens normala andel av industrisysselsättningen.

Regionen "övrige större städer i Syd- och Mellansverige" har också bidragit med samma andel säljar- som köparföretag. Men antalet fusioner har varit ovanligt litet. De regioner som sålt flest företag i förhållande till sin andel av industrin är "Företagen på mindre orter i Syd- och Mellansverige" samt "Norrlands inland".

Andelen självständiga företag på mindre orter har

minskat, visar studien. Fler firmor har blivit dotterbolag till företag i framför allt Stockholmsregionen.

Fler källor för fusionsintresserade

Den svenska fusionsaktiviteten uppmärksammas sedan länge av Industriens Utredningsinstitut. Boken "Fusioner i svensk industri" av Bengt Rydén, IUI 1971, belyste ägarkoncentrationen. Sedan 1969 bevakar också Statens pris- och kartellnämnd fusionsutvecklingen för att följa denna koncentration. Det är fusioner mellan företag i Sverige som tas upp (motsvarande första och andra kolumnen i tabellen på sid 43). I SPK:s fusionsstudie ingår förutom industrin också detaljhandel, resebyråer m m. 1972 gav SPK ut dels en bok om fusionerna 1969 och 1970, dels en stencilrad rapport för 1971. I tabell 1 görs här en jämförelse mellan fusionerna 1971 enligt IUI:s slutliga siffror och motsvarande siffror från SPK avseende år 1971. Företaget Hagbarth & Son, slutligen, insamlar pressmaterial som täcker alla typer av överlåtelser och samarbetsavtal mellan rörelsedrivande företag.

Tabell 2. Fusionernas regionala*) fördelning antal fall 1972.

REGION	Köparföretag	Säljarföretag	Andel av total industrisysselsättning
Stockholm	35	19	14%
Göteborg och Malmö	15	16	14%
Övrige större städer i Syd- och Mellansverige	34	34	36%
Mindre orter i Syd- och Mellansverige	34	43	27%
Norrlands kustland samt Östersund	6	8	6%
Norrlands inland	8	12	3%
Summa	132	132	100%

*) Regionerna utgör H-regioner. Se Regionalutveckling och Planering, bilaga 7 till Långtidsutredningen 1970.